

ВПЛИВ БОРГОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Г. І. РИБАК, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки

Л. В. ПРОТОПОП, студентка

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна

Дослідження проблем боргової економіки України та її вплив на сферу господарської діяльності є дуже актуальним у наш час. Для України забезпечення боргової політики та безпеки є однією з найбільш гострих проблем в сучасних умовах політичної нестабільності та економічної невизначеності.

Необхідною умовою економічного зростання країни є ефективна та незмінна фінансова система, що може забезпечити макроекономічну рівновагу. Головна проблема, яка довгий час спіткає фінансовий сектор України – це перманентне перевищення видатків державного бюджету над його доходами і наслідком цього є бюджетний дефіцит. До інших факторів макроекономічної нестабільності доречно віднести дефіцит поточного рахунку платіжного балансу та постійний тиск на національну валюту, що є результатом перевищення імпорту над експортом. Останні роки боргові зобов'язання країни постійно зростали й інвестиційних ресурсів було не достатньо для здійснення капіталовкладень в розвиток економіки. Це створило такі умови для майбутнього, що не дозволяють збільшувати доходи бюджету та нарощувати експорт. Постійний дефіцит бюджету спричиняє потребу в державних позиках, що посилює тиск на підприємницький сектор у вигляді податкового тягаря, скорочення пільг та жорсткішого державного регулювання. Кожна держава бажає максимально ефективно оперувати своїми фінансовими ресурсами, та в умовах децентралізації рівномірно розподіляти доходи між регіонами, що мало б скоротити нерівність та покращити розвиток підприємств, натомість ще більше поглиблює нерівність та стримує розвиток і погіршує безпековий стан країни та впливає на діяльність підприємств знижуючи їх конкурентоспроможність на зовнішньому ринку, тим самим скорочуючи можливості експорту [4].

Формування державного боргу почалося на етапі початку існування України, як незалежної держави. В перші роки незалежності, його формування було безсистемним, навіть трохи хаотичним, бо здійснювалось без обґрунтованої боргової політики. Вихід на міжнародні ринки позичкового капіталу спричинив різке наростання державного боргу.

Дефіцит поточного рахунку, який спостерігався до 1999 року, є наслідком дії таких чинників:

- 1) значного торгового дефіциту, тобто перевищення імпорту над експортом товарів і послуг;
- 2) негативного сальдо факторних доходів та збитків;
- 3) вивезення капіталу за кордон незаконними шляхами. [1]

Основний напрям задля якого використовуються державні запозичення – це фінансування інвестиційних проектів для модернізації та реконструкції вже діючих виробництв та створення нових підприємств, надання необхідних коштів для окремих суб'єктів господарювання, аби вони мали змогу поповнювати свої оборотні засоби.

На даний момент часу, Україна перебуває в складних умовах, які зумовлені не лише воєнними подіями, а і пост-пандемічною нестабільністю.[2] Ці фактори є негативними і майже руйнівними для економіки нашої держави, бо за таких умов відбувається знищення виробництв, навіть цілих сфер господарювання, сповільнення активності бізнесу, перешкоджання соціально-економічному розвитку та з'являється складність відновлення рентабельності суб'єктів господарської діяльності у нових реаліях. Також, важливими наслідками війни є відтік людського капіталу через що знижується пропозиція і відповідно якість праці. Доцільно підкреслити, що події в Україні мають глобальний характер, який зумовлює негативний вплив на динаміку, характер і прибутковість ЗЕД підприємств.

Внаслідок агресії росії, в Україні змінився вектор фінансування інвестицій та суттєвого збільшення видатків потребувала інша стаття – оборона та безпека країни, а у подальшому буде потреба відновлення її інфраструктури та житлового сектору.

Під час війни, правові регулювання ЗЕД зазнавали значних змін, було визначено сукупність нормативно-правових актів для упорядкування експортно-імпоротної діяльності суб'єктів господарської діяльності в умовах воєнного положення, а саме квот та ліцензій, митного оформлення та ін. [5].

Незважаючи на те, що стан ЗЕД підприємств в Україні у цей час є досить критичним, але він має певні перспективи на розвиток. Вихід на нові ринки національними підприємствами, розвиток торгівлі інноваційними продуктами високої якості, технологічними товарами і послугами, особливо в сфері ІТ технологій, які матимуть попит на прогресивних ринках інших країн у майбутньому дасть можливість погасити державні борги. Напрямок розвитку ЗЕД підприємств у сфері послуг долучення до e-commerce світового ринку, є сьогодні найперспективнішим. ІТ-експорт – це одна із ЗЕД-послуг, яка найбільше зросла під час пандемії та війни, на відміну від товарного ринку, і допомагає триматися нашій українській економіці. Власне основною функцією нашої країни зараз є сприяння розвитку національних підприємств та впровадження досконалих механізмів регулювання ЗЕД, й творення міцних взаємозв'язків з міжнародними партнерами для підтримки у час воєнного конфлікту так і надалі.

Література:

1. Юревич Л. М., Наукові записки. Серія «Економіка». Номер 10., Роль державного боргу в економічній системі України., URL: <https://eprints.oa.edu.ua/6430/1/31.pdf> (дата звернення: 29.01.2023).
2. Скрипник С.В, Процевят О.С, Воронова О. В. Особливості регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. Випуск № 38. 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1308/1262> (дата звернення: 29.01.2023).

3. Сайт ТОВ "МінфінМедіа". URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/> (дата звернення: 29.01.2023).

4. Rybak Г., Fedotova Ю. Economic security of the regions of Ukraine in the process of decentralization. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*, 2(1), 2023. P. 56–64. URL: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20230201.06> (дата звернення: 02.02.2023).

5. Харченко К. Особливості імпортно-експортних операцій в період воєнного стану. *LIGA ZAKON*. 21.06.2022. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/211993_osoblivost-mportno-ekspornikh-operatsy-v-perod-vonnogo-stanu (дата звернення: 02.02.2023).

ГРОМАДСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ ЯК ІНСТИТУТИ ФІСКАЛЬНОГО МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

В. В. РУДЕНКО, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ЗУНУ, м. Вінниця, Україна

Належне функціонування складових фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів забезпечують інститути, які представляють інтереси держави та платників податків (інвесторів), а також забезпечують їх взаємодію та здійснюють вплив на процес формування, розподілу та використання фінансових ресурсів бюджету з метою реалізації фіскальної політики, спрямованої на розвиток країни, обумовлений реалізацією інвестиційної діяльності.

Інститути, які представляють інтереси платників податків (інвесторів), є громадськими об'єднаннями (організаціями), які стосуються сплати податків та сприяння інвестиціям. У законодавстві України громадські об'єднання визначаються як добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів [1].

У контексті функціонування фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів громадські об'єднання здатні сприяти боротьбі з корупцією, захищати права професійних, галузевих асоціацій, сприяти інвестиційному розвитку через лобістську діяльність, проводити освітні та інформаційні кампанії для платників податків (інвесторів). Однак в Україні такі об'єднання не забезпечують у повній мірі взаємодію суспільства із державою, що обумовлено низкою внутрішніх і зовнішніх проблем. До внутрішніх проблем функціонування громадських організацій належать: недостатнє фінансування; недостатня співпраця із органами публічної влади та засобами масової інформації; недостатня забезпеченість обладнанням; недостатня співпраця із бізнесом; недостатня кількість кваліфікованого персоналу; конфлікти та хаотична діяльність громадських організацій; нечітко сформульована та визначена мета діяльності; невміле управління тощо [2, с.27]. Серед зовнішніх проблем організації діяльності громадських організацій виокремлюють: низьку зацікавленість діяльністю з боку органів публічної влади, засобів масової інформації, бізнесу та громадськості загалом; недосконале законодавче